

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

6. Perspectives for the Unification and Harmonisation of Family Law in Europe / ed. K. Boele-Woelki. Antwerp ; Oxford ; New York : Intersentia, 2003. URL: https://assets.budh.nl/open_access/fenr/boeken/perspectives_unification_harmonisation_family_law_europe.pdf

7. Code civil des Français. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2024-03-30 (дата звернення: 30.03.2024).

8. Bürgerliches Gesetzbuch, BGB. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/index.html> (дата звернення: 30.03.2024).

9. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262; 200). URL: <https://www.infolex.lt/ta/100228> (дата звернення: 30.03.2024).

Ключові слова: Договір, цивільні правовідносини, медичні послуги, медичний контракт, пацієнтські права.

Keywords: Contract, civil legal relations, medical services, medical contract, patient rights.

Сухий Євген Олександрович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри цивільного права

ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА ЖИТЛО

Кожна людина має право на житло. Достатнє (гідне) житло, як складова достатнього (гідного) рівня життя, має основоположне значення для здійснення усіх економічних, соціальних і культурних прав. Без житла здійснення багатьох інших прав, таких як право на недоторканість приватного життя, право на здоров'я, право на розвиток, може бути поставлене під загрозу. Тривалий час був поширеним підхід, відповідно до якого проблематика право на житло розглядалася здебільшого у політичній площині, а не як фундаментальне право людини, у кращому разі як соціально-економічне право, яке можна поступово реалізувати за наявності ресурсів. В останні десятиліття було досягнуто прогрес у правовій визначеності права на житло як фундаментального права як на міжнародному, регіональному, так і на національному рівнях.

Одночасно з цим спостерігається загальносвітова тенденція поглиблення житлової кризи, яка є одним з ключових чинників посилення соціально-економічної нерівності, оскільки добробут тих, хто володіє житлом, підвищується, а тих, хто не має житла, погіршується. З даними ООН майже 2 млрд. людей не мають достатнього житла, що становить приблизно 23 % від усього населення планети. Це спостерігається не лише у країнах та регіонах з низькими показниками ВВП, але й у тих, що є економічно процвітаючими, наприклад, у Європі. Так, за даними Євростату, у більшості європейських країн спостерігається негативна динаміка щодо забезпечення права на гідне житло, у тому числі країн-членів ЄС: станом на 2022 рік понад 4% населення Європи, що складає 19,2 млн. осіб, зазнавали серйозних житлових проблем, а майже 900 тис. осіб є безпритульними, що на 30 % більше, ніж у 2018 році та на 70 % ніж у 2012 році. Наприклад, у Німеччині офіційно статус бездомних має 84 500 осіб, в Іспанії – 28 552, що на 30 % більше, ніж у 2012 року. Нині лише Фінляндія, Данія та Австрія досягли помітного прогресу у скороченні бездомності [2]. В Україні забезпечення житлом і до 2022 року було проблемою, а військова агресія, що триває понад два роки, катастрофічно її погіршила, і щоденно, на жаль, вона ще більше загострюється. Лише за перший рік війни за приблизними оцінками збитки житлового фонду перевищують 60 млрд дол. США.

Право на житло, як невід'ємна частина прав людини, полягає у «забезпеченні найважливіших життєвих потреб у певному користуванні житлом, к суб'єктивному плані розуміються як права, що належать конкретній фізичній особі, а його реалізація передбачає не абстрактну, потенційну можливість користування житлом, а є реальним здійсненням особою прав проживання, володіння та користування конкретним житлом» [1, с. 158].

Відповідно до сучасного тлумачення права на житло, воно є більшим, ніж дах над головою, і розглядається як достатнє житло, як гарантоване володіння ним, що забезпечує безпеку, дозволяє розширити свої можливості, а також що не виселять чи заберуть будинок чи землю (ст.11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права). Щоб відповідати цьому стандарту, Комітет ООН з економічних, соціальних та культурних прав сформулював критерії, яким має відповідати житло, серед яких юридичні гарантії володіння, наявність послуг, матеріалів, об'єктів та інфраструктури, доступність, придатність для проживання, місцезнаходження та культурна адекватність.

Критерій юридичного гарантування володіння означає, що незалежно від характеру володіння, усі люди мають право на гарантоване володіння житлом, що забезпечує правовий захист від примусових виселень, переслідувань чи інших загроз.

Доступність житла означає, що кожен повинен мати стійкий доступ до природних та загальних ресурсів, чистої питної води, енергії для приготування їжі, опалення та освітлення, каналізації, вивезення сміття тощо. Вимога доступності також означає, що особисті чи сімейні витрати, пов'язані з житлом, не повинні перевищувати рівень доходу та ставити під загрозу задоволення інших основних потреб.

Зміст критерію придатності для проживання означає, що відповідне житло має забезпечувати мешканцям достатній простір та захищати їх від несприятливих погодних умов, а також від інших загроз здоров'ю, структурних небезпек та хвороб.

Адекватність житла передбачає також, що законодавство та житлова політика повинні враховувати особливі потреби вразливих груп, таких як діти, люди похилого віку, люди з фізичними вадами, жертви стихійних лих, воєнних конфліктів.

Достатнє (гідне) житло має забезпечувати доступ до можливостей працевлаштування, медичних послуг, шкіл, центрів догляду за дітьми та інших соціальних об'єктів. Крім того, домогосподарства повинні розташовуватись на розумній відстані від забруднених зон, щоб уникнути будь-якого ризику для здоров'я.

Критерій культурної адекватності означає, що будівельні матеріали, проектування та будівництво житла повинні мати належний баланс із культурною самобутністю та способом життя його мешканців [3].

Отже, існування фундаментального права на житло є основою його юридичної реалізації, а отже, і його гарантування та забезпечення, що виходить за рамки його розгляду як базової потреби суб'єкта. Лише через формальне визнання права на житло як фундаментального права, можливий розвиток житлового законодавства з погляду рівності, судових заходів його захисту. Право на достатнє (гідне) житло юридично не зобов'язує державу будувати його усім, передбачає його гарантування уразливим верствам населення, чого можна досягти за допомогою різних законодавчих, адміністративних та інших заходів.

Список використаних джерел

1. Галянтич М. К., Тилик Т. М. Поняття житлових прав. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 157–161.
2. Eighth Overview of Housing Exclusion in Europe 2023 : Report / Rocío Urías Martínez, Bryony Martin ; FEANTSA. URL: https://www.feantsa.org/public/user/Resources/reports/2023/OVERVIEW/Rapport_EN.pdf.
3. The human right to adequate housing. Special Rapporteur on the right to adequate housing / United Nations. Geneva : Printed at United Nations, 2010. 58 p. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS21_rev_1_Housing_en.pdf

Ключові слова: фундаментальні права, право на достатнє (гідне) житло, стандарти достатнього (гідного) житла, гарантування права на житло.

Keywords: human beings, human right to adequate housing, Decent Homes Standard, guaranteeing the right to housing.